

Biennale de Paris w Toruniu, 20–23 maja 2025

**Centrum Sztuki Współczesnej
„Znaki Czasu” w Toruniu**

„Być może jednak, że już dzisiaj nie zajmujemy się sztuką. Po prostu dlatego, że przegapiliśmy moment, kiedy przekształciła się ona w zupełnie coś innego, czego nie potrafimy nazwać. Jest jednak rzeczą pewną, że to, czym zajmujemy się dzisiaj, posiada większe możliwości”.

Sztuka w epoce postartystycznej
Jerzy Ludwiński (Osieki 1970)

20 maja 2025 r

Kolokwium : Jaka kolekcja sztuki dla przyszłości? (III)

Po Nowym Jorku i Paryżu, w Toruniu ma miejsce trzecia edycja konferencji naukowej „Jaka kolekcja sztuki dla przyszłości?”. Forum to zrodziło się z prostej obserwacji: jeśli formy sztuki ewoluują poza materialne dzieło, wręcz ku sztuce niewizualnej, to jak w takiej sytuacji mogłaby wyglądać kolekcja sztuki? Co to znaczy kolekcjonować sztukę, jeśli nie ma być zwykłym gromadzeniem dzieł-objektów materialnych? Czy kolekcja sztuki jest nadal możliwa i potrzebna? W jaki sposób instytucje artystyczne mogą dostosować się do stałej ewolucji sztuki? Czy kolekcja sztuki może być niematerialna? Forum nie rości sobie pretensji do odpowiedzi na wszystkie te pytania, jest ono raczej refleksją nad kolekcjonowaniem sztuki w dzisiejszych czasach.

Pierwsza edycja forum „What Art Collection for the Future?” odbyła się w Nowym Jorku w Queens Museum of Art w 2011 roku. Druga, zorganizowana przez Biennale de Paris, odbywała się w Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris w 2015 roku z udziałem przedstawicieli najważniejszych instytucji artystycznych Francji, takich jak Centre Pompidou, Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris czy Centre national des arts plastiques (CNAP).

11:00 – 11:10

Inauguracja kolokwium (Tomasz F. de Rosset, Alexandre Gurita)

11:10 – 11:40

Tomasz F. de Rosset, Sztuka w kolekcji – kolekcja artystyczna – kolekcja sztuki/ l'art dans la collection – la collection artistique – la collection d'art

11:40 – 12:10

Alexandre Gurita, Decollectionner l'art/ De-kolekcja sztuki

12:10 – 12:30

Anna Lebensztejn Nie tylko materia. Prace efemeryczne, procesy i interwencje artystyczne w zbiorach Galerii Bunkier Sztuki w Krakowie/ Pas uniquement la matérialité. Oeuvres éphémères, procédés et interventions artistiques dans les collections de la Galerie Bunkier Sztuki à Cracovie

12:30 – 13:10

Przerwa

13:10 – 13:40

Ricardo Mbarkho, La Collection d'art invisible de l'Académie Libanaise des Beaux-Arts (ALBA) – Université de Balamand / Kolekcja sztuki niewizualnej w Libańskiej Akademii Sztuk Pięknych

13:40 – 14:00

Jacques Salomon, Les protocoles de la Collection Jacques et Myriam Salomon / Protokoły z kolekcji Jacques'a i Mariem Salomonów (prezentacja on-line)

14:00 – 14:40

Ghislain Mollet-Viéville, Ma collection d'art comme hypothèse pour la collection d'art du futur / Moja kolekcja sztuki jako założenia dla kolekcji sztuki przyszłości

14:40 – 15:10

Sebastian Cichocki, Towarzystwo Pokłośnicze (ja, ty i wszyscy których znamy) / La Société des Glaneurs (Moi, vous et tous ceux que nous connaissons)

15:10 – 15:40

Julia Łukasiak, Przestrzeń sztuki jako dzieło. Instalacje z niebieską linią Edwarda Krasińskiego w kontekście polskich i francuskich teorii miejsca / L'espace d'art comme oeuvre d'art. Les installations utilisant la ligne bleue d'Edward Krasinski, dans le contexte des théories du lieu (polonaises et françaises)

15:40

Dyskusja

Inauguracja Biennale de Paris w Toruniu

18:00

Biennale de Paris w Toruniu powstało przy współudziale i dzięki przychylności Anny Kompanowskiej, dyrektor Centrum Sztuki Współczesnej w Toruniu oraz dr hab. Filipa Pręgowskiego, prof. UMK, dziekana Wydziału Sztuk Pięknych na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika.

Organizacja: Alexandre Gurita (Biennale de Paris), Maciej Kwietnicki (UMK), Arek Pasożyt / Parasit, Tomasz F. de Rosset (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)

Koordinacja: Renata Sargalska (Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu)

21 maja 2025

10:00 – 11:30

Wiesław Smużny

Słoneczniki – symbole słońca na ziemi – w Toruniu, Lucimiu i Paryżu

W ubiegłym roku działania artysty Smużnego pielęgnującego słoneczniki na trawniku przed Centrum Sztuki Współczesnej zachwyciły artystę Guritę, czego efektem stało się zaproszenie do udziału w Biennale de Paris. Symboliczna uprawa 111 *Słoneczników* jest elementem długotrwałego projektu „Heliotropy 888. rocznica Torunia w 2121 roku”; stanowi ona żywo-roślinną instalację symboliczną, futurotemporalną i ponadczasową (ponad czas życia twórcy) realizację wykoncypowanego obyczaju plastycznego. Pomysł, koncepcja, projekt i jego realizacja powstały w 1979 roku podczas „Działania w Lucimiu” w formie praktycznej, osobistej, autorskiej i wzorcotwórczej inicjacji obyczaju plastycznego „Słonecznikowych płotów”. Kształtowanie obyczaju plastycznego prowadzi do wnikliwszego rozpoznania uwarunkowań sztuki społecznej. W tym przypadku mamy do czynienia z symboliczną próbą – inicjacją obyczaju uprawy słoneczników i ich obecności w szerszej przestrzeni publicznej, wywołującej radość i nadzieję – optymizm życia. Prezentacja będzie wzbogacona o autorski komentarz odnośnie do powyższego projektu pt. „Radości i smutki artystycznej uprawy słoneczników – powodzenia i niepowodzenia sztuki społecznej”.

11:30 – 12:00

Corina Chutaux

L'Art invisible: passé, présent, futur / Sztuka niewizualna: przeszłość, teraźniejszość, przyszłość (wykład)

12:00 – 13:00

MicroCollection/Elisa Bollazzi

Cabinet du Regard: troje artystów, porównanie trzech pokoleń. Magdalena Abakanowicz, Mirosław Bałka, Piotr Hanzelewicz, 2025
(dzieło dostępne do 23.05.2025)

Cabinet du Regard (Gabinet spojrzenia) jest częścią MicroCollection, pokaźnego zbioru mikroelementów dzieł sztuki współczesnej, swoistego *work in progress*, jakie artystka tworzy od 1990 roku. Jest to niejako „komnata obserwacyjna” ze stołem, mikroskopem i wyborem fragmentów dzieł sztuki z tej kolekcji, jakie są prezentowane na wystawach (na stole znajdzie się również archiwum z informacjami o wybranych artystach). W Toruniu artystka zaprasza publiczność do nietypowego, bo niejako z mikro-perspektywy, spojrzenia na oeuvre trojga artystów polskich różnych pokoleń, co być może stanie się źródłem refleksji oraz niezwykłych i niezapomnianych wrażeń immersyjnych; prezentacji towarzyszy wykład artystki.

13:00 – 14:00

Przerwa na lunch

14:00 – 14:20

Paul Ardenne

De l'invisuel et de la minoration physique de l'art / O niewizualności i fizycznej minimalizacji sztuki (wykład w trybie wideo lub on-line)

14:20 – 14:50

Ricardo Mbarkho

L'économie politique de l'art invisible / Ekonomia polityczna sztuki niewizualnej (wykład)

15:00 – 16:00

Gary Bigot

Termohigrometria

W ramach Biennale de Paris w Centrum Sztuki Współczesnej w Toruniu zaprezentowany zostanie system kontroli termohigrometrycznej uznany wraz z urządzeniem/urządzeniami, jakie się na niego składa/składają (termohigrometrami) za dzieło sztuki Gary'ego Bigot oficjalnym dokumentem wystawionym przez stosowne władze (właścicieli urządzenia lub zarządzających daną instytucją). Odbędzie się także rozmowa przeprowadzona przez Corinę Chutaux z artystą o jego podróży i radykalnej zmianie pozycji artystycznej, jaka przejawia się w formie działań uwolnionych od jakiegokolwiek zaangażowania w produkcję dzieła sztuki (od Biennale Weneckiego do Biennale de Paris).

16:00 – 17:00

Quentin Derouet

Warsztaty Croques-Fruits

Artyści Quentin Derouet i Vincent Bourdet zapraszają do produkcji wedle oryginalnego przepisu Croques-Fruits studentów Wydziału Sztuk Pięknych UMK wraz z publicznością. „Croques-Fruits” to przysmak z suszonych owoców, daktyli, fig, orzeszków ziemnych, wytwarzany podczas II wojny światowej w Marsylii przez spółdzielnię produkcyjną założoną przez związanego z surrealistami dramaturga, reżysera i trockistę Sylvaina Itkina oraz jego krewnych i przyjaciół. Miała ona zapewnić pożywienie i pracę artystom, poetom, aktorom, pisarzom, adwokatom ukrywającym się w tzw. wolnej strefie (nieokupowanej części Francji). W tym nawiązaniu do dawnej produkcji w ekstremalnych warunkach odbija się poczucie niepewności materialnej, które nadal dotyka większość współczesnych artystów. Warsztaty zostaną zrealizowane przez studentów pod opieką dr Agnieszki Basak-Wysoty.

17:00 – 18:00

ZAKOLE

... poznać i wesprzeć Winnicę

Grupa ZAKOLE przyjedzie do Torunia by poznać i wesprzeć siostrzane do warszawskiego Zakola Wawerskiego miejsce – Winnicę*. Wspólnie wybierzemy się tam na spacer, by zobaczyć, poczuć i zacząć poznawać to podmokłe miejsce, ćwicząc zmysły i słuchając o przeszłości oraz możliwych przyszłościach Winnicy i Zakola Wawerskiego.

*Winnica – część Torunia, a także położone w obszarze Natura 2000 nadrzeczne mokradło, podobnie jak niegdyś Zakole obszar zalewowy Wisły. Obecnie na części gruntów mają zostać wybudowane podpiwniczone apartamentowce i wieżowiec, co bezpowrotnie zmieni charakter terenu. Protestując przeciwko temu mieszkańcy zrzeszeni w Stowarzyszeniu Wolna Winnica.

22 maja 2025

10:30 – 11:00

Marie-Dominique Flouzat-Auba

Wycieczka z przewodnikiem po rzeczywistości

Artystka oferuje wycieczkę po rzeczywistości w formie spaceru, zachęcając do świeżego spojrzenia na rzeczy, które wydają się zwyczajne, a są pełne piękna. Sztuka jest prosta i wszechobecna w naszym otoczeniu, pod warunkiem, że z ciekawością i uwagą przyjrzymy się przedmiotom i miejscom, które nas otaczają. Artystka postrzega siebie jako osobę ułatwiającą przyjęcie takiej perspektywy, pozwalającą każdemu dostrzec, że sztuka już istnieje, że jest wokół nas. W ten sposób codzienność, pozornie banalna, może stać się źródłem zachwytu. Jest w Toruniu po raz pierwszy w życiu, poprowadzi jednak jako

przewodniczka wycieczkę z grupą osób po rzeczywistości miasta (na spotkaniu przekazane zostaną wskazówki odnośnie do spaceru przewidzianego na dzień następny).

11:00 – 12 :00

Mariem Memni

Sesja *Chata*

Artystka uprawia sztukę opartą na *chata*, procesie przekształcania energii negatywnej w energię pozytywną, mającym na celu zbudowanie harmonii w grupie. Z okazji Biennale de Paris w Toruniu zaprasza na sesję *chata* otwartą dla publiczności i dyskusję; liczba uczestników ograniczona do 20 osób.

12:00 – 13:00

Grupa nad Wisłą

Ćwiczenia z horyzontalności

Grupa, wierna swojej tożsamości ukształtowanej poza systemem akademickim, zainicjuje przestrzeń radykalnie otwartą, w której wspólne bycie stanie się sposobem budowania uważnego dialogu i poszerzenia kolektywnej świadomości twórczej. W ramach Biennale de Paris przeprowadzone zostaną wspólne ćwiczenia z horyzontalności, w ramach których Grupa na Wisłę nawiąże do swoich praktyk samokształceniowych. Spotkanie będzie okazją do uruchomienia ich autorskiej metody „spotkania-narzędzia” – formy działania opartej na rozmowie jako medium samo-edukacji. Uczestnicy zostaną zaproszeni do wspólnego negocjowania sensów, krytycznego namysłu nad własnymi procesami twórczymi oraz testowania niehierarchicznych modeli dzielenia się wiedzą. To działanie wpisuje się w ich wieloletnią praktykę poszukiwania żywych, kolektywnych form rozmowy, nauki i współpracy – niezależnie od miejsca, gdyż od początku grupa była nomadyczna.

13:00 – 14:00

Przerwa na lunch

14:00 – 14:50

Ghislain Mollet-Viéville

Le statut d'agent d'art et l'art invisible qui en découle / Status agenta sztuki i sztuka niewizualna jaka z niego wynika (wykład)

15:00 – 16:00

Éric Monsinjon

L'invisible considéré du double point de vue de la création d'un art et de sa perspective d'évolution/ Niewizualność z perspektywy sztuki i ewolucji (wykład)

16:00 – 17:00

Jana Shostak

Praca dotyczy propozycji użycia słowa *nowak* zamiast uchodźca, którą artystka proponuje do użycia od 2017 roku. Każdy z nas poniekąd jest *nowakiem* / *nowaczką* – jak nie my, to nasi przodkowie co najmniej raz zmieniali kraj zamieszkania.

23 maja 2025

10:00 – 11:00

Marie-Dominique Flouzat-Auba

Wycieczka z przewodnikiem po rzeczywistości

Wycieczka grupy osób z przewodnikiem po rzeczywistości Torunia wedle reguł zaprezentowanych w dniu poprzednim.

11:00 – 11:45

Kennet Collins

Quelle relation entre l'art invisuel et l'intelligence artificielle ? / Co łączy sztukę niewizualną i sztuczną inteligencję (AI) (wykład)

12:00 – 13:00

Galeria Czynna

Lokalność jako uniwersalne źródło kolektywnej aktywności twórczej. Wystąpienie multimedialne Łukasza Ogórka.

13:00 – 14:00

Przerwa na lunch

14:00 – 14:30

Loli Tsan

Chopin et la Polonité. À la rencontre de la musique et de l'Invisible/ Chopin i polskość. Na spotkanie muzyki i niewizualności (wykład)

15:00 – 16:00

Grupa CentrumCentrum

Pryferyjny rysunek

CentrumCentrum proponuje około godzinny spacer dźwiękowy "Peryferyjny rysunek", który oparty jest na materiałach archiwalnych z ich kolekcji. Głównymi bohaterkami słuchowiska są Wisła i Nil, bakterie, kolektywna gra, siła grawitacyjna czarnej dziury, zapomniane przedmioty w zawałającej się szopie, kryształ i przyjemność.

Biennale de Paris w Toruniu

Uczestnicy prezentacji artystycznych oraz wystąpień teoretycznych

Paul Ardenne

Historyk sztuki, profesor na Uniwersytecie w Amiens (Université de Jules Verne de Picardie), badacz sztuki oraz estetyki współczesnej i krytyk, autor licznych publikacji, m.in.: *L'Art dans son moment politique* (2000), *Un art contextuel* (2002), *Extrême: esthétiques de la limite dépassée*, (2006), *Art, le présent : la création plastique au tournant du 20ème siècle* (2009), *Un art écologique. Création plasticienne et anthropocène* (2018). Był także współzałożycielem pisma „Art Press” oraz kuratorem wystaw, m.in.: „Micropolitique” (Magasin, Grenoble, 2000), „Expérimenter le réel” (Albi-Montpellier, 2001/2002), triennale „La Force de l’art01” (Grand Palais, Paryż, 2006), „Working Men” (Genewa, 2008), Pawilon Luksemburski na 56 Biennale Weneckim (2015).

Gary Bigot

Artysta konceptualny uważany za jednego z pionierów sztuki niewizualnej, absolwent Académie royale des beaux-arts w Antwerpii i La Cambre (École Nationale Supérieure des Arts Visuels) w Brukseli, laureat Prix Jeune Peinture Belge (1975), uczestnik wystawy w Pawilonie Belgijskim na 38 Biennale Weneckim (1978). Ok. 1985 roku postanowił ograniczyć zakres swojej twórczości, proponując jako swoje „dzieło” termohigrograf (urządzenie do pomiarów temperatury i wilgotności najczęściej wykorzystywane w muzeach), co było logiczną kontynuacją jego dotychczasowych zainteresowań i praktyk. Zdefiniował wówczas i przyjął cztery zasady postępowania:

żadnej produkcji (przeze mnie)

żadnej promocji (przeze mnie)

żadnego zysku (dla mnie)

żadnej własności (dla mnie).

To autoograniczenie, mające jednak charakter wyzwalający, daje autentyczność praktyki artysty, która przez to staje się niezwykła i bezprecedensowa. Pozwala mu bowiem przyjąć, że wszystkie jego dzieła zostały już uprzednio wyprodukowane i zainstalowane, albo że są produkowane i instalowane obecnie bez jego udziału, ani nawet intencji – dalsza produkcja jest zatem zbędna, a nawet artystycznie niegodna. Gary Bigot w miejsce producenta staje się w ten sposób widzem własnego « dzieła ». Pozostawia swój koncept otwarty, zezwala każdemu na wykorzystanie go bez pytania w celu zaaranżowania instalacji, wystawy, dyskusji, fotografii, dokumentu, a nawet w celach komercyjnych. Termohigrograf jest tu metaforą, a zasady termohigrometrii są jakby językiem, jaki można rozwijać w nieskończoność.

Elisa Bollazzi

Włoska artystka, określana również MicroCollection (lub MicroCollection/Elisa Bollazzi), tworzy sztukę niewizualną, jest też pisarką. Microcollection jest jej swoistym *work in progress*, jakie powstaje od 1990 roku, kiedy niemal przez przypadek zwiedzając Pawilon Brytyjski na 44 Biennale Weneckim, podniosła kilka fragmentów, które przypadkowo spadły na podłogę z jednego z wystawianych tam dzieł Anisha Kapoora. Te mikrocząsteczki, przeoczone przez wszystkich innych, stały się dla niej objawieniem,

wskazując na nową formę twórczości. Od tego czasu w swojej praktyce artystycznej wykorzystuje procedurę kolekcjonerską polegającą na zbieraniu fragmentów sztuki, za każdym razem na nowo doświadczając magii tego szczególnego aktu twórczego. Dziś w kolekcja ta liczy ok. 2000 tych niewielkich części dzieł artystów z całego świata, zarówno sławnych, jak i nieznanymi, reprezentantów takich nurtów twórczych jak Fluxus, Pop Art, Minimal Art, Conceptual Art, Arte Povera itd. (Joseph Beuys, Daniel Buren, Tony Cragg, Richard Long, Alberto Burri, Piero Gilardi, Aldo Mondino, Giuseppe Penone, Giulio Paolini). Jest to niejako alegoria sztuki współczesnej z jednej strony fetyszyzującej materialne dzieło, a z drugiej pozbawiającej wszelkiego znaczenia całą jego materialność i wizualność. Dzieło to przybrało formę quasi-instytucji, wirtualnego muzeum, którego dyrektorką jest jego autorka (<https://www.microcollection.it/>).

CentrumCentrum

Grupa artystyczna : Małgorzata Mazur, Łukasz Jastrubczak (Kurator Młodych Wilków), wykładowcy na Akademii Sztuki w Szczecinie. CentrumCentrum to ogród i przestrzeń artystyczno-badawcza, znajdująca się w Szczecinie w pobliżu ujścia Odry, zainicjowana w 2014 roku. Organizuje wydarzenia, wystawy i działania przestrzenne, publikuje, tworzy filmy, inicjuje dyskusje i gry, tłumaczy, recykluje, rekonstruuje, współpracuje, dba o glebę i rośliny, zbiera owoce. Wpłata wątki z przeszłości w obecną sieć relacji, aktywując różnych bohaterów – niezauważone obiekty, pominięte wydarzenia – aby wzmocnić ich pozycję i solidarną przyszłość. CentrumCentrum to heretycka instytucja, dla której najważniejszą ludzką miarą jest przyjemność. Działa w rozszerzonej relacji z ludźmi, innymi zwierzętami, roślinami, wydarzeniami, przedmiotami i tekstami. Jest rzeką. Pamięta jak rzeka i łączy się ze wszystkimi rzekami świata.

Corina Chuteaux

Badaczka i teoretyczka humanistyki cyfrowej, doktor Université Sorbonne-Nouvelle; wykładowczyni w Instytucie Nauk Politycznych w Paryżu (Sciences Po) i na Sorbonie; prowadzi badania w zakresie funkcjonowania sztucznej inteligencji (AI) na obszarze sztuki i literatury (szczególnie problematyka natury aktu twórczego w dobie sztucznej inteligencji), zajmuje się także sztuką feministyczną oraz sztuką niewizualną; jest autorką książki Estetyka sztuki niewizualnej [Esthétique de l'art invisible], w 2022 zorganizowała na Sorbonie międzynarodowe kolokwium na ten temat („L'art invisible : doxa et paradoxe”); regularnie uczestniczy w międzynarodowych konferencjach naukowych (Harvard, Princeton, Silpakorn University).

Sebastian Cichocki

Starszy kurator Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie. W 2023 roku był kuratorem 40. Biennale Sztuki Współczesnej w Irlandii "The Gleaners Society", cyklicznie współorganizuje Kongresy Postartystyczne (ostatnio: w 2023 roku w ramach Gwangju Biennale, 2024 na Floating University, Berlin); wykładowca na Uniwersytecie Artystycznym im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu, członek Biura Usług Postartystycznych (BUP).

Kenneth Collins

Artysta multimedialny i teatrolog, Assistant Professor sztuki mediów na University of Utah w Salt Lake City (Department of Film & Media Arts); działa na styku mediów cyfrowych, performansu, kina, instalacji i sztucznej inteligencji. Najbardziej znany jest ze swojej współpracy z Temporary Distortion, non-profitową

organizacją artystyczną założoną w Nowym Jorku z misją tworzenia eksperymentalnych dzieł dostępnych dla wszystkich (jedna z „najlepszych nowojorskich grup teatralnych” wg magazynu „Time Out NY”); rezultaty jej, omawiane w licznych publikacjach, były prezentowane w wielu miejscach na świecie (m.in. w Australii, Kanadzie, Czechach, Francji, Grecji, Japonii, Nowej Zelandii, Rosji, Korei Południowej, Hiszpanii, Szwajcarii, USA); sam jest autorem tekstów w „PAJ: A Journal of Performance and Art”, „Yale’s Theater” i „Chance Magazine”. Do jego doświadczeń ze sztuczną inteligencją należy „Neither/Nor. The Protocol Project” funkcjonujący tylko w przestrzeni kwantowej między sztuczną inteligencją a ludzką inteligencją (nie tworząc sztuki materialnej, ani niematerialnej, system generuje potencjalne prace, które następnie odrzuca, nigdy ich nie opisując, ani nie dokumentując).

Quentin Derouet

Artysta multimedialny, absolwent Ecole Superieure d’Art w Grenoble, Villi Arson w Nicei oraz ENDA (École nationale d’art de Paris); Nagroda Miasta Nice za mistrzowski i minimalistyczny gest: poetycki ślad zgniecionej róży na ścianie (2012); w latach 2012–2014 dla „Cirque Noir” stworzył własne perfumy o nazwie Intention i opracował „Małą matematyczną teorię przestrzeni poetyckich”; jest kuratorem i scenografem wystaw własnych oraz innych artystów; w 2014 roku współpracował z Fabrice Hybertem przy opracowaniu nowej odmiany róży, której ważną cechą jest możliwość pozostawienia najpiękniejszego śladu, gdy ją rozgniatamy (następnie na jego podstawie tworzył obrazy z najbardziej pierwotnym śladem. W 2023 roku, artysta reaktywował „Croques-Fruits”, pomysł swoistej spółdzielni z czasów II wojny światowej braci Itkine i ich współpracowników – produkującej przysmak z suszonych owoców, który dawał pracę uczestnikom przedsięwzięcia i pożywienie odbiorcom. Wystawiał w Museum of Modern Art w Saint-Etienne, w Museum of Modern Art w Nicei, w Kunst Merano Art we Włoszech, a także w Villa Arson.

Galeria Czynna / Gallery Open

Galeria Czynna (Ogórek / Polak / Załuski) to partyzanckie przedsięwzięcie samoorganizacyjne i alterinstytucjonalne. Celem grupy jest realizacja krótkotrwałych zdarzeń artystycznych oraz artystyczno-społecznych w przestrzeniach, które nie muszą być związane ze sztuką, ale są interesujące, dostępne i pasują nam do danego konceptu. Galeria Czynna narodziła się z bólu. Jest czynna nieregularnie, raczej sporadycznie, po godzinach, zawsze wtedy, gdy coś się w niej dzieje.

Marie-Dominique Flouzat-Auba

Praktykująca prawniczka, adwokat, autorka publikacji prawniczych, a jednocześnie artystka niewizualna, założycielka stowarzyszenia "Simple Comme l'Art: Sincl'art", którego misją jest wykazanie, że sztuka jest prosta i zawsze obecna w naszym otoczeniu, w przedmiotach i miejscach, które nas otaczają. Sztukę można więc znaleźć nie tylko w muzeach, galeriach, na wystawach, w działalności uznanych artystów, kuratorów i kulturalnej administracji – ona po prostu otacza nas nieustannie. Artystka chce pokazać, że jakkolwiek potencjalnie sztuka istnieje wszędzie, to warunkiem żeby ją rozpoznać jest odmienna perspektywa postrzegania rzeczywistości, jaką musimy przyjąć. Jej twórczość polega na wydobyciu i uświadomieniu sobie oraz odbiorcy kontekstów, jakie pozwalają uchwycić to co niezwykle w tym co zwykłe i na pozór banalne: kosz na śmieci na ziemi, splecione kable elektryczne, ślady wody na chodniku itd.

Anna Lebensztejn

Kuratorka sztuki współczesnej, edukatorka, członkini CIMAM. Absolwentka Uniwersytetu Jagiellońskiego na kierunkach historia sztuki i filologia włoska (w ramach MISH UJ) oraz prawo. W 2018 roku obroniła doktorat na Wydziale Historycznym UJ (Instytut Historii Sztuki) ; zawodowo związana była m.in. z Galerią Sztuki Współczesnej Bunkier Sztuki w Krakowie (w latach 2010–2019, w tym jako kuratorka kolekcji Bunkra Sztuki w latach 2012–2019) i Narodowym Archiwum Cyfrowym (2019–2021); obecnie jest kierowniczką Działu Sztuki w Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie; wykłada także sztukę XX i XXI wieku na Uniwersytecie Warszawskim (Instytut Polonistyki Stosowanej).

Julia Łukasiak

Doktor nauk humanistycznych, absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego (Filologia Romańska) oraz Akademii Sztuk Pięknych (Wydział Malarstwa oraz Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki). Autorka licznych artykułów naukowych na temat roli pamięci i nowych mediów w percepcji sztuki oraz związków między malarstwem i literaturą. Wielokrotna stypendystka delegatury belgijskiej oraz rządu francuskiego. Członkini Towarzystwa Przyjaciół Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie.

Ricardo Mbarkho

Libański artysta, badacz i wykładowca; absolwent Ecole Nationale Supérieure des Beaux-Arts i Ecole Supérieure d'Etudes Cinématographiques we Francji oraz Université Sorbonne Paris Nord (doktorat) i Institut of Fine Arts - Lebanese University w Libanie; Asistant Professor i dyrektor Centrum Badań i Tworzenia w Libańskiej Akademii Sztuk Pięknych (ALBA – Uniwersité Balamand); tworzył wideo i sztukę cyfrową, obecnie w kręgu jego zainteresowań znajdują się głównie praktyki sztuki niewizualnej; bada przede wszystkim estetyczne, ekonomiczne, polityczne i społeczne uwarunkowania oraz środki sztuki, która wyzwala się z idei dzieła sztuki, publiczności i kontekstu (bada sztukę bez obiektu materialnego lub niematerialnego). Jest inicjatorem Atelier Badań i Twórczości Sztuki Niewizualnej (Atelier de Recherche et Création Art Invisuel, ARCAI).

Mariem Memni

Artystka niewizualna i migrolożka, dyrektorka Europejskiej Szkoły Integracji Migrantów poprzez Sztukę (Ecole Européenne pour l'Intégration des Migrants par l'Art, EEIMA) z siedzibą w Brukseli (założona 2021); rozwija "chatę", którą zainicjowała jako praktykę niewizualną, którą określa jako "proces przemiany energii negatywnej w energię pozytywną gwarantującą harmonię w grupie". Artystka postrzega życie jako nieustanny performans i proces artystyczny, który nazywa "formacją życia"; jest również autorką *migrologii*, swego rodzaju nauki społecznej ujmującej podróż migrantów jako kreację, przy założeniu, że sztuka może być czynnikiem integracji i emancypacji migrantów (opracowała "skalę adaptacji", która mierzy stopień adaptacji migrantów do kontekstu w jakim się znaleźli i ich wpływu na przemiany tego kontekstu).

Ghislain Mollet-Viéville

Agent d'art (termin własny), kolekcjoner, krytyk, honorowy ekspert Sądu Apelacyjnego w Paryżu w zakresie sztuki współczesnej, członek Międzynarodowego Stowarzyszenia Krytyków Sztuki (IACA), aktywny współpracownik Biennale de Paris i współtwórca „Revue de Paris”. Obiektem jego szczególnych zainteresowań jest sztuka minimalistyczna i konceptualna m.in. takich artystów, jak Carl Andre, Lawrence

Weiner, Sol LeWitt, Robert Barry, On Kawara, Ian Wilson, Roman Opałka, Daniel Buren, Claude Rutault. Jego apartament przy rue Beaubourg w Paryżu był miejscem wręcz legendarnym dla międzynarodowego środowiska artystycznego lat 70. i 80.; od 1994 roku zgromadzona tam kolekcja jest eksponowana w wiernej rekonstrukcji paryskiego mieszkania w Musée d'art moderne et contemporain w Genewie (Mamco). W 2008 roku kolekcjoner uczestniczył w konferencji naukowej zorganizowanej na inaugurację toruńskiego Centrum Sztuki Współczesnej. Jest autorem licznych tekstów w katalogach wystaw i pismach specjalistycznych oraz książki *Art minimal & conceptuel* (1995); kolekcja jego i działalność na obszarze sztuki współczesnej była kilkakrotnie opisywana w publikacjach (1986, 2010, 2011, 2019).

Éric Monsinjon

Historyk sztuki i filozof, krytyk sztuki, specjalista w dziedzinie awangard artystycznych XX wieku i eksperymentalnej sztuki współczesnej; jego zainteresowania koncentrują się w szczególności na letryzmie i Międzynarodówce Sytuacionistycznej. Jako profesor wykłada historię sztuki w Académie de la Comédie-Française, a także w różnych szkołach artystycznych we Francji (EAP Prépa-Seine, Intuit-Lab, IC'COM w Paryżu) oraz w Ecole Nationale d'art de Paris (ENDA); jest również założycielem „L'Anti-Esthétique”, bloga poświęconego eksperymentalnym badaniom w sztuce dla szerokiej publiczności. Obecnie prowadzi badania nad ogólną teorią powstawania i formalizacji nowych dziedzin sztuki. Chodzi o mechanizm świadomego i metodycznego przekształcania poprzez odpowiednie działania i środki pewnych ludzkich aktywności lub pewnych kompetencji nieartystycznych w autonomiczne obszary sztuki.

Jacques Salomon

Urodził się przed wybuchem II wojny światowej w Paryżu w rodzinie szwajcarskiej, wychowywał się w Genewie, gdzie spędził dzieciństwo i młodość aż do końca studiów. Następnie powrócił do Paryża, gdzie pracował przez całą swoją karierę zawodową. Jego zainteresowanie sztuką sięga czasów dzieciństwa, pobudzone przez rodziców, kolekcjonerów sztuki nowoczesnej. Pasja ta przybrała na sile po ślubie z Myriam, z którą dzielił wiele podróży i brał udział w wydarzeniach artystycznych. Zwłaszcza od końca lat 60., dzięki spotkaniom z artystami oraz menedżerami muzeów i galerii, zwrócił się w stronę sztuki minimalistycznej i konceptualnej, ruchu, który postrzega jako przełom w historii sztuki. Od tego czasu interesują go procedury artystyczne, w których idea bierze górę nad formą, a ostatnio także formy sztuki niematerialnej i protokolarnej, błyskotliwie propagowana przez Biennale de Paris, artystów wizjonerów i kilka zaangażowanych osobistości.

Jana Shostak

Polsko-białoruska artystka intermedialna, absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie i Warszawie, (dyplom w Pracowni Działań Przestrzennych Mirosława Bałki) oraz Uniwersytetu Artystycznego im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu (doktorat), aktywistka, wykładowczyni na ASP w Warszawie; laureatka Paszportów Polityki w 2021 w dziedzinie sztuki wizualnej; skupia się na działaniach aktywizujących sztukę na obszarze pozaartystycznym jak język polski, religijna pielgrzymka czy konkurs piękności; wierzy w skuteczność sztuki. W maju 2021 zainicjowała protest w formie minuty krzyku dla Białorusi, który codziennie odbywał się pod budynkiem przedstawicielstwa Unii Europejskiej w Warszawie ; ten symboliczny krzyk był apelem o zdecydowane działania wobec reżimu Łukaszenki.

Wiesław Smużny

Jeden z pierwszych przedstawicieli polskiego konceptualizmu, profesor na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu (Wydział Sztuk Pięknych); w latach 1976-1982 współtworzył plastyczno-symboliczną Grupę Działania (Bogdan i Witold Chmielewscy, Andrzej Maziec, Wiesław Smużny, Stanisław Wasilewski), a następnie w latach 1987-1995 Grupę 111 Lucim (wraz z Bogdanem i Witoldem Chmielewskimi); zajmował się również interaktywnym i odautorskim upowszechnianiem sztuki sześciu grup młodych twórców z Polski w interaktywnej Galerii Latającej (1972) i Galerii CO' (1973) oraz uprzystępnianiem własnych idei i twórczości w lucimskiej i galeryjnej działalności artystycznej. W działaniach artysty szczególnie ważnym aspektem jest akcjonerstwo grupowe i działania bezpośrednie [direct activity] wychodzące do odbiorców sztuki w przestrzeni publicznej: gł. akcje "Podróż" (1976) i "Lucim" (1977 i 1978) ; ponadto od 1979/1980 prowadzi parateatr i działania społeczno-artystyczne w ramach realizacji idei sztuki społecznej w Lucimiu.

Loli Tsan

Pianistka, językoznawczyni, specjalistka w zakresie literatury francuskiej lingwistka; Assistant Professor literatury francuskiej na uniwersytecie SUNY Oneonta (NY, USA); absolwentka Ecole Normale de Musique w Paryżu, występowała w wielu miejscach we Francji, Włoszech, Rosji, Chinach i Stanach Zjednoczonych; doktorat w zakresie literatury francuskiej na Université Paris-Sorbonne (Paris IV) oraz w zakresie lingwistyki i literatury romańskiej na University of California, Los Angeles (UCLA); jej zainteresowania badawcze obejmowały dziewiętnastowieczny symbolizm francuski, średniowieczną literaturę francuską i włoską oraz recepcję kultury średniowiecznej; obecnie prowadzi badania w ramach stowarzyszenia IRISA Institut de Recherche Internationale en Anthropologie de la Singularité, zajmuje się problematyką muzyki wykraczającej poza dźwięk, koncentrując na analizie podobieństw między sztuką niewizualną a dezintegracją dźwięku w muzyce.

Grupa nad Wisłą

Grupa artystyczna: m.in. Liliana Zeic, Tytus Szabelski-Różniak, Katarzyna Malejka, Maciej Kwietnicki, Alicja Kochanowicz, Magdalena Kosek, Arek Pasożyt, Natalia Wiśniewska, Marcin Zalewski). Grupa nad Wisłą powstała w Toruniu jako grupa samokształceniowa, skoncentrowana przede wszystkim na działaniach edukacyjnych, otwartej, wzajemnej krytyce i dyskusjach na tematy związane z problemami kultury, głównie dotyczącymi sztuki współczesnej. Odwołuje się ona do tradycji awangardy i aktywistycznych narzędzi pracy. Grupa operowała wokół poszukiwań narzędzi dyskusji o sztuce, które wychodziłyby poza akademicki i instytucjonalny kontekst. Za cel stawiali sobie przede wszystkim zerwanie z hierarchią w relacjach między członkami grupy i konstruktywną krytykę prowadzącą do samokształcenia i doskonalenia swojej twórczości. Liczebność grupy na przełomie lat 2012-2025 wahała się od 10 do 40 osób.

ZAKOLE

Grupa artystyczna: Zuzanna Derlacz, Krystyna Jędrzejewska-Szmek, Ola Knychalska, Olga Roszkowska, Pola Salicka, Igor Stokfiszewski. Od pięciu lat Zakole Wawerskie pod Warszawą jest tematem zainteresowania i działania grupy ZAKOLE. Skupione w jej ramach osoby poznają mokrądro za pomocą eksperymentalnych metod: głębokiego słuchania, obserwacji angażujących wszystkie zmysły, wspólnego czytania i wyobrażania, ćwiczeń ruchowych, a także rozmów z osobami związanymi z tym miejscem, studiowania map, dokumentów naukowych i administracyjnych. Głównym tematem przenikającym

praktyki oraz działalność rzeczniczą grupy ZAKOLE na Zakolu Wawerskim jest niepewna przyszłość tego miejskiego mokradła. Zależy im na podkreśleniu wagi istnienia podobnych miejsc w miastach, przede wszystkim ze względów przyrodniczych i klimatycznych, zwracając przy tym uwagę na złożoność relacji i interesów powiązanych z nimi aktorów. Odpowiedzi na to pytanie szukamy w grupie artystów i biolożek, ćwicząc uważność i empatię wobec bytów nieludzkich. Działania w ramach ZAKOLA są okazją do wytwarzania i wymieniania się różnymi rodzajami wiedzy – zarówno historycznej i naukowej, jak i osobistej, ucieleśnionej i opartej na doświadczeniu zmysłowym ; Obecnie wystawa w MSN w Warszawie

Organizatorzy

Arek Pasożyt/ Parasit

Artworker, PhD(c); działa na styku sztuki wizualnej zaangażowanej społecznie, postsztuki, artywizmu, kolektywizmu i animacji kulturalnej. W jego praktyce artystycznej przeplatają się osobiste uwarunkowania (pochodzenie z klasy rolniczo-robotniczej na przecięciu zubożałej wsi i średniej wielkości miasta polskiego) z aktualnymi wątkami społeczno-politycznymi. Poprzez szeroki zakres mediów artystycznych i środków wyrazu, wydobywa alternatywne lub wypierane perspektywy i oferuje kontrnarracje wobec zastanej rzeczywistości. W 2010 r. sformułował „Manifest Pasożytnictwa” przedstawiający ideę artysty-pasożyta odnosząc się w ten sposób krytycznie do jego statusu w społeczeństwie. W myśl zawartych w „Manifeście” idei, mieszkał, żył i tworzył pasożytując przez cztery lata w kilkunastu miastach w galeriach, instytucjach i miejscach kultury. Z czasem jego działania przerodziły się w tzw. projekty żywicielskie. Na przełomie 2017 i 2018 roku, wraz z nasileniem protestów ulicznych, zaczął uczestniczyć w nich z „Obrazami Strajkującymi”. Tworzył i wystawiał w wielu miejscach w Polsce i na świecie. Doktoryzuje się w Szkole Doktorskiej AAH Nauk Humanistycznych, Teologicznych i Artystycznych UMK w Toruniu, promotorzy: dr hab. Rafał Jakubowicz, prof. UAP; dr Mikołaj Iwański.

Aleksandre Gurita

Artysta niewizualny, dyrektor odnowionego Biennale de Paris, zainaugurowanego pierwotnie przez André Malraux w 1959 roku oraz École nationale d'art de Paris (ENDA), którą stworzył w 2009 roku. Jest twórcą koncepcji sztuki niewizualnej, gatunku artystycznego, który przejawia się w inny sposób niż odwołujące się do zmysłu wzroku dzieło sztuki – czy to materialne i trwałe, czy też efemetyczne, a wręcz niematerialne. Według historyka sztuki Érica Monsinjona sztuka niewizualna jest definiowana przede wszystkim przez to, czym nie jest. Innymi słowy, pod pewnymi warunkami wszystko może być sztuką niewizualną. Oddzielając sztukę od dzieła sztuki, sztuka niewizualna zapowiada rewolucję kopernikańską w sztuce XXI wieku. Artysta powszechny system sztuki traktuje jako swój materiał roboczy. Sztuka nie istnieje już w dziele sztuki, ale w skali pola sztuki jako całości. Artysta działa poprzez instytucje przejęte lub utworzone na nowo oraz współdziała z profesjonalistami sztuki i innych obszarów, aby przekształcać sztukę. Jego podejście opiera się na dwóch osiach strategicznych: asymetrii i strategii wodnej. Praktykuje „zawłaszczanie instytucjonalne”, które polega na przechwytywaniu dawnych lub obecnych instytucji artystycznych, albo tworzeniu nowych w celu przekształcenia ich w krytyczne instytucje przemian.

Maciej Kwietnicki

Artysta konceptualno-wizualny; działacz i współtwórca wielu inicjatyw artystycznych i edukacyjnych w tym Grupy nad Wisłą i Niemiejca ; uczestnik kilkudziesięciu wystaw, plenerów i festiwali. Zajmuje się sztuką relacyjną, tworzy instalacje i obiekty. Jest doktorantem szkoły doktorskiej Academia Artium Humaniorum na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. W swej pracy doktorskiej skupia się na konsolidacji badań wywodzących się z myśli humanistycznej i dyskursów środowiskowych z nowymi praktykami postartystycznymi. Celem pracy jest wytworzenie transdyscyplinarnych metod artystyczno-badawczych zwiększających zrozumienie czekających nas zmian spowodowanych katastrofą klimatyczną.

Tomasz F. de Rosset

Historyk sztuki, profesor na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu (Wydział Sztuk Pięknych), członek Polskiego Komitetu Narodowego ICOM; specjalizuje się w historii kultury wizualnej oraz historii i teorii kolekcjonerstwa i muzeów (obecnie głównie kolekcji sztuki współczesnej); jego badania koncentrują się również na francusko-polskich relacjach artystycznych w XIX i XX wieku ; był stypendystą i gościem Fundacji Andrew Mellona oraz Fondation de la Maison des sciences de l'homme w Paryżu; jest autorem licznych publikacji, artykułów i esejów w czasopismach naukowych i katalogach wystaw, m.in. *Un aspect du patrimoine parisien: les collections polonaises* (2010), „*By skreślić historię naszych zbiorów*”. *Polskie kolekcje artystyczne* (2020).

